

Foto: SXC

Juristi: ACTA neieviesīs diktatūras režīmu internetā ⁵

Jānis Rancāns, 2012. gada 7. februāris 12:23

Lai gan izskanējušas bažas, ka Latvijas parakstītā Viltošanas novēršanas tirdzniecības nolīguma (ACTA) ietvaros internetā sāks valdīt novērošanas un pašcenzūras kultūra, juristi šādus pieņēmumus sauc par nepatiesiem.

Tomēr, kā sarunā ar Db.lv norādīja advokātu biroja *Sorainen* juristi, lai arī liela daļa no ACTA paredzētā Latvijā jau ir ieviesta, svarīgi būs tas, kā valsts nolīgumu piemēros.

Komentējot izskanējušās bažas, ka ACTA ietvaros interneta pakalpojumu sniedzējiem varētu nākties ieviest pašcenzūru, advokātu biroja *Sorainen* jurists Andris Tauriņš minēja, ka nolīgumā nav tāda punkta. Arī Eiropas Savienības (ES) tiesa ir noteikusi, ka nesamērīga uzdevumu uzlikšana interneta servisa pakalpojumu sniedzējiem ir pretrunā ar Eiropas cilvēktiesību konvenciju un pamatbrīvību aizsardzības hartu. «ES tiesa jau kaut kādā mērā ir uzstādījusi standartu. Valsts nevar uzlikt šādas darbības par pienākumu. Tas, ka kāds portāls kontrolēs saturu, kas viņā ir izvietots, un veiks kaut kādu brīvas gribas pasākumu pārbaudi, tas jau ir, manuprāt, normāli,» sacīja A. Tauriņš.

Savukārt advokātu biroja *Sorainen* Zvērināta advokāte Ieva Andersone Db.lv norādīja, ka, visticamāk, šāds maldīgs pieņēmums nāk no ACTA 23. panta, kas nosaka, ka pusēm jānodrošina, ka kriminālbildība tiek paredzēta par palīdzību nozieguma veikšanā un tā veicināšanu. Juriste uzsvēra, ka šis pants nebūtu jātulko šādā gaismā un Latvijā jau tagad krimināllikums paredz atbildību ne tikai par tiešām darbībām, bet arī par līdzdalību.

Sorainen juristi arī uzsvēra, ka nav pamata kritikai, ka ACTA apvieno it kā divas neapvienojamas lietas – fiziskus preču viltojumus un digitālo jomu. «Tad mēs varētu kritizēt arī krimināllikumu, kurā ieslēgti amatpersonu noziegumi, noziegumi pret cilvēci, noziegumi pret valsti, noziegumi pret autortiesībām un noziegumi pret dzīvību. Arī krimināllikums paredz ļoti daudzus segmentus. Tas ir tikai loģiski, ka ACTA aptver gan digitālo, gan arī fizisko

vidi,» sacīja *Sorainen* jurists. Viņš arī norādīja, ka aizvien vairāk cilvēkiem gan dzīve, gan arī komercija notiek internetā, un ir tikai loģiski, ka valstis šo tendenci ir pamanījušas un rada kaut kādu regulējumu.

Par pārspīlētiem juristi nosauca apgalvojumus, ka interneta lietotāji nevarēs taisīt, piemēram, «slaidšļovus», kuros pārādīsies kāda fotogrāfija vai slavena dziesma. Ja cilvēks uztaisa «slaidšļovu» par sevi, tad tas nav pārkāpums, bet, ja tas kļūst par komerciālu produktu, ir pašsaprotami, ka izmantoto multimediju autors vēlēšies atlīdzību.

«Cilvēkiem vajag domāt ar veselo saprātu – tāpat kā uzvesties uz ielas, tā arī uzvesties internetā. Sabiedrībai jābūt priekšstatam, ka autortiesības ir īpašums. Par jebkuru īpašumu es maksāju naudu,» uzsvēra juristi.

ACTA aizsargās arī Latvijas ražotājus, skaidroja juristi. Piemēram, «Latvijas ražotājs, kas ražo unikālas vannas un ir dabūjis kādu dizaina balvu. Viņš pamana, ka citā valstī tiek tirgotas, varbūt mazliet savādākas, bet identiskas vannas. Viņam ir jādod iespēja aizstāvēt [savu produkciju]. Tas būtu nekorekti, ja mēs teiktu, ka tas ir nepareizi,» norādīja A. Tauriņš.

A. Tauriņš norādīja, ka no publiskā tēla veidošanas puses Ekonomikas ministrija šobrīd nedara labu darbu, jo ministrijai vajadzētu vairāk skaidrot kā ACTA ietekmēs Latviju. «Jāpiemin, ka ir veikti pietiekoši nopietni pētījumi, kuri pasaka, ka ACTA regulējums ir mazliet stingrāks par iepriekš noslēgto TRIPS (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) līgumu, un tādēļ būtu nepieciešamas nopietnas debātes par to, kuri tad jautājumi būtu uzlabojami un atrisināmi,» sacīja A. Tauriņš.

Neskatoties uz to, ka lielākā daļa valstu garantē intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību, ACTA mērķis ir tās aizsargāt efektīvāk. «Manā skatījumā lielākā daļa no tā, ko ACTA paredz Latvijā kā Eiropas Savienības dalībvalstī, jau ir ieviesta,» sacīja advokātu biroja *Sorainen* zvērināta advokāte Ieva Andersone.

Nianse, kuru uzsvēra abi juristi un kas varētu būt atšķirīga no iepriekšējā regulējuma, ir ACTA 23. pants, kurš ietver kriminālatbildību. «Mūsu Krimināllikums šobrīd attiecībā uz autortiesībām kriminālatbildību nosaka pēc cita kritērija nekā minēts ACTA. Nofīgumā minēts kritērijs – komerciāls mērogs, kas mūsu pašreizējā likumā neparādās.»

Runājot par ACTA līgumā iekļauto punktu par robežkontroli, juristi atzīmēja, ka jau pašlaik ļoti veiksmīgi notiek līdzīga prakse. Jaunums ir saistīts ar to, ka ACTA nosaka, ka pārbaudes attieksies ne tikai uz viltojumiem, bet arī uz plašākiem intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem. «Ir aprēķini, ka preces, kuras pārkāpj preču zīmju tiesības nodara milzīgu postu Eiropas Savienības (ES) ekonomikā un, iespējams, tādēļ ir paplašināts šis lauks. Pārbaudes attieksies arī uz līdzīgām preču zīmēm. Ja tiks pamanītas kēdas Adidonos, kas būs sajaucami līdzīgas ar Adidas, pārbaudes varētu tikt piemērotas arī šādos gadījumos,» norādīja A. Tauriņš.

Juristi uzsvēra, ka ACTA neparedz, ka notiks personīgās bagāžas kontroles. «Neviens neķers pie rokas dāmu, kas no Turcijas ierodas ar viltotu Louis Vittone somiņu. ACTA ir skaidri paredzēts, ka puses var izslēgt no nolīguma piemērošanas loka mazus preču apjomus,» sacīja I. Andersone.

Tomēr juristi arī atzina, ka formulējums nozīmē, ka valstis var arī neizslēgt šāda veida pārbaudes, un tāpēc ir svarīgi, ka sabiedrībai tiktu izskaidrots, kas tad īsti tiks darīts. «Piemēram šeit nav skaidrs, ko nozīmē «nelieli preču daudzumi», «komerciāls raksturs» un «personīgā bagāža». Jautājums ir – vai pieci iPad datori, kas ievesti no Ķīnas – tas ir neliels vai nav neliels daudzums. Jautājums, kā tas tiks iestrādāts, nav atbildēts,» norādīja A. Tauriņš.

Sarunā ar Db.lv, juristi norādīja, ka ACTA paredz arī, ka valdībām būs jādara viss iespējamais, lai informētu sabiedrību par intelektuālā īpašuma svarīgumu, kas Latvijā šobrīd īsti nenotiek. ACTA līgums nosaka, ka valdībām jāveicina pasākumi, lai informēru sabiedrību, ka ir svarīgi ievērot intelektuālā īpašuma tiesības. «Cilvēkiem ir kļuvis par normu – jau vidusskolas laikā vienīgais veids kā iegūt saturu ir to darīt nelegāli. Tā ir kļuvusi par tādu normu, kas ir līdz kaulam ieēdusies sabiedrības apziņā. Tā ir tā lieta, kas mums ir jāmaina,» sacīja A. Tauriņš.

Tāpat valstij būs jāveic atbilstoši pasākumi, lai informētu sabiedrību par galīgiem tiesas spriedumiem, kas ir piemēroti intelektuālā tīpašuma lietās. «Tas nu ir viens uzdevums, ko Ekonomikas ministrijai vajadzēja uzreiz pateikt – mēs to darīsim, tas ir labi. Bet viņi pasaka, ka nekas nemainīsies,» norādīja A. Tauriņš.

Db.lv iepriekš vēstīja, ka iepriekš Latvijas Interneta asociācijas izpilddirektors Viesturs Plešs norādīja, ka neatbalsta Latvijas rīcību, parakstot nolīgumu, kā arī aktu pēc būtības. Dokuments faktiski paredz, ka ir jāizspiego cilvēki, lai nodrošinātu autortiesību aizsardzību, un tas, viņaprāt, ir pašā saknē nepareizi.

Nolīguma izraisītās izmaiņas gan patlaban ir sākuma stadijā, un tālāk iespējami dažādi scenāriji, taču viens no tiem var būt, ka interneta pakalpojumu sniedzējiem būs jāvēro lietotāji un jāizspiego, vai kāds nav saglabājis multiplikācijas filmas varoņa Mikipeles bildīti un aizmirsis par to samaksāt, paužot savu personīgo viedokli, situāciju raksturoja V. Plešs.

